

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 16. september 2010 truffet vedtak i

Sak nr: 59/10 (arkivnr: 201000386-18)

Saken gjelder: Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Ola Dahl
Frode Sulland
Halvor Kjølstad
Wenche Frogn Sellæg

Ola Dahl møtte som vararepresentant for Randi Grøndalen, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentleglova § 3.

Vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves med rettsmidler.
2. Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 13. mai 2010 har A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Det fremgår av klagers brev at klagen er rettet mot dommerfullmektig C. C gjennomførte rettsmekling i saken, og det er brakt på det rene at korrekt innklaget skal være tingrettsdommer B, som administrerte hovedforhandlingen.

Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B som ved brev av 8. juni 2010 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra prosessfullmektigene og meddommerne i saken. Sorenskriver D ved X tingrett er orientert om klagen, og har ikke avgitt uttalelse. Klagen er supplert med e-post av 17. juni 2010.

Saksfremstilling:

Klagen gjelder administrering av hovedforhandlingen i arbeidsrettssak mellom A og E. Hovedspørsmålet i saken var om det forelå ulovlig innleie etter arbeidsmiljøloven av A fra F. Begge parter var bistått av advokat, hhv advokat G for saksøker og advokat H for saksøkte.

Det ble gjennomført rettsmekling i saken den 7. april 2010, men meklingen førte ikke frem. I etterkant av rettsmeklingen påberopte E et forlikstilbud på 90 000 kroner som var fremsatt for A, jf. prosesskrift av 27.4.2010.

Hovedforhandling i saken ble holdt den 11. mai 2010. Rettsmøtet ble administrert av tingrettsdommer B. J og K var oppnevnt som arbeidslivskyndige meddommere.

Under hovedforhandlingen, etter innledningsforedrag og partsforklaring fra A, tok dommeren opp spørsmålet om forlik og ba partene vurdere dette i lunsjpausen. Etter lunsjpausen ble det innledet forliksdøftinger. Døftingene endte med at A aksepterte et tilbud fra E på 100 000 kroner og saken ble hevet som forlikt.

Klager – A – har i hovedsak anført:

Dommeren har med sin opptreden ikke fremstått som upartisk. Under hovedforhandlingen utøvde han direkte press for å få klager til godta et forlikstilbud fra E. Dommeren uttalte blant annet at ”du må ta imot dette forliket”, og klager fikk kun 5 minutter på å bestemme seg. Etter at fristen var ute, sa dommeren gjentatte ganger at han måtte ta imot forliket, mens meddommerne nikket og var enig. Dette skjedde før motparten og vitnene hadde forklart seg. I tillegg kom motpartens advokat med uttalelser om at saken ville være negativ for klager uansett utfall, bl.a. fordi klager ville fremstå som en illojal arbeidstaker. Det ble også truet med saksomkostninger på mer enn kr. 150 000.

Spørsmålet om forlik ble fremlagt på en slik måte at klager følte at han ikke hadde noe valg. På grunn av dette må forliket kjennes ugyldig og saken må gjenopptas med nye dommere.

I supplerende e-post av 17. juni 2010 har klager kommentert tingrettsdommer Bs svar til Tilsynsutvalget. Han har blant annet påpekt at dommeren har gitt feil opplysninger om klagerens avtale med F.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak anført:

Spørsmålet om et mulig forlik ble tatt opp med partene før lunsjpausen, og det ble deretter gjort et forsøk på å forlike saken. Partene ble ikke enige, og rettens administrator ga beskjed om at saken skulle fortsette. Klagers prosessfullmektig ba da om en pause for å diskutere saken i enerom med sin klient, og klager fikk deretter anledning til å redegjøre for sitt syn på saken.

Det siteres deretter følgende fra innklagedes uttalelse:

”På dette tidspunkt var jeg av den oppfatning at A ville få problemer med å få gjennomslag for sine krav — både de prinsipale og subsidiære. Jeg tillot meg derfor å si at loven ikke var så klar på dette området som han kanskje trodde og at det allerede var påløpt betydelige saksomkostninger.

A hadde under sin partsforklaring, forklart at han frivillig hadde gjort en avtale med sin arbeidsgiver F om å avslutte sitt arbeidsforhold der. Dette gjorde at A, selv om han skulle vinne fram med sitt søksmål, ville få en betydelig redusert erstatning.

I lys av dette, tillot jeg meg å anbefale A å ta imot tilbudet fra E.

As samboer fulgte saken, og jeg sa også at han om ønskelig kunne diskutere spørsmålet med henne. Da han ønsket dette, sa jeg at det burde være tilstrekkelig med 5 minutter.

Han kom tilbake etter kort tid og meddelte at han tok imot Es tilbud.

Jeg er enig i at en dommer bør være særdeles tilbakeholden med å anbefale den ene part i en tvist å ta imot et forlikstilbud. I dette tilfellet var det betydelig styrkeforskjell i ressursene mellom saksøker og saksøkte. A var dog representert med en meget erfaren prosessfullmektig.

Etter min oppfatning var det betydelig risiko for at A ville tape saken med saksomkostninger. Han er 25 år gammel og var på tidspunktet for hovedforhandlingen uten inntekt. Ved å ta imot forlikstilbudet ville han komme økonomisk godt ut av det (han er innvilget fri retts hjelp) og han ville slippe risikoen for å få en dom imot seg i en arbeidsrettssak. Mitt råd til A var derfor velment basert på risikovurdering. Det er derfor beklagelig at A sitter igjen med den motsatt oppfatning”.

As prosessfullmektig – advokat G – har gitt en detaljert redegjørelse om hendelsesforløpet både under rettsmeklingen, saksforberedelsen og hovedforhandlingen.

Det siteres følgende fra denne redegjørelsen:

”Før vi tok lunsjpause henvendte dommer B seg til meg, viste til tilbudet fra adv. H på kr.( ) og ville ha svar på hvorfor det ikke var blitt akseptert. Han forlangte at jeg skulle snakke alvorlig med min klient om dette i lunsjpausen og sa at han ville ha et svar etter lunsj. Det virket som om han hele tiden hadde sittet og ventet på å si dette.

....

Da retten ble satt etter lunsj, ville dommer B vite om jeg hadde snakket med min klient i lunsjpausen slik som han hadde oppfordret meg til. Jeg svarte at det var min klient som måtte ta standpunkt til om et forlikstilbud skulle aksepteres eller ikke. Jeg overlot derfor ordet til A for å svare på dommerens spørsmål. Jeg regnet med at A ville svare nei.

Dommer B gjorde da oppmerksom på at A i en e-post (som var blitt referert i innledningsforedraget), hadde omtalt et tiltak som E hadde satt i verk for å forbedre arbeidsmiljøet på arbeidsplassen (i team kundeopplysning telefon 05000 "Private Pirates", som på dette tidspunktet kun besto av (fem) innleide arbeidstakere fra F AS), som

"barnehagepedagogikk", at han sto i fare for å tape saken, at han kunne bli idømt saksomkostninger i hundretusenkronersklassen og at det ville være i hans egen interesse å godta forlikstilbudet. Det ble også sagt at det ville alltid hefte et minus ved en arbeidstaker at vedkommende har vært involvert i en rettslig konflikt med sin arbeidsgiver, uansett hva utfallet av en sak måtte bli. Dette var noe som dommer B visste ut fra sin lange erfaring som arbeidsgiver. Dommer B meddelte at han kunne bidra med å innvilge fri sakførsel, ettersom det dreide seg om et prioritert område og de økonomiske vilkårene syntes å være oppfylt. Det ble også sagt at hvis E skulle tape saken, så ville dette selskapet sikkert komme til å anke.

På dette punktet tok adv. H ordet og meddelte at hvis E skulle tape saken, så ville hennes klient helt sikkert komme til anke.

....

Dommer B spurte undertegnede om jeg ikke kunne presse min klient. Jeg svarte da at hvis saken bare hadde handlet om penger, så kunne jeg nok ha gjort det, men A var ung, han var arbeidsledig og arbeidssøkende (som han hadde oppgitt under sine personalia), han hadde ikke klart å skaffe seg noe nytt høvelig arbeid og at han hadde trivdes veldig godt med det arbeidet som han hadde hatt hos E. Jeg sa derfor ordrett, klart og tydelig: "Jeg presser ham ikke." Til dette sa dommer B ordrett: "Men jeg presser."

....

Under andre omstendigheter ville jeg kanskje klarere ha rådet klienten til å ta et åpenbart nederlag i første instans og heller satse på å anke, men fordi A var ung, uerfaren og ikke minst ubemidlet, var det vanskelig å utøve noe press i den retningen. I den situasjonen som oppsto, burde han helst ha hatt en pause på noen dager til å områ seg og til å vurdere hva han skulle gjøre. Da måtte hovedforhandlingen ha vært utsatt og det beste ville i så fall ha vært å beramme den på nytt med en annen dommer".

Advokat G har i tillegg opplyst at han den 28. april 2010 ble oppringt av tingrettsdommer B med forespørsel om å utsette hovedforhandlingen. Grunnen til dette var at dommeren skulle på en privat reise den 12. og 13. mai 2010, og at det var viktig for ham å reise fra Y tidligst mulig den 12. mai 2010. Under samtalen tok dommeren også opp spørsmålet om hvorfor hans klient ikke hadde akseptert det fremlagte forlikstilbudet. Advokat G har påpekt at dommeren var negativ til saksøkers anførsler i saken. På bakgrunn av denne samtalen var han av den oppfatning av tingrettsdommer B ville være negativt innstilt til hans klient dersom han ikke forlikte saken. Dette ble meddelt saksøker før hovedforhandlingen.

Prosessfullmektig – advokat H – har påpekt at det gikk to-tre timer inkludert lunsj fra spørsmål om forlik ble tatt opp og frem til klager aksepterte en avtale. Det er således ikke korrekt at saksøker kun fikk fem minutter til å tenke seg om. Tvert imot hadde han god tid og flere muligheter til å konferere med sin advokat og familie, noe han også gjorde.

Hun har videre gitt følgende redegjørelse:

"Jeg kan ikke huske at dommer B sa "*du må ta imot forliket*" slik det hevdes i brevet fra A. Derimot presiserte han at A måtte si ja eller nei til tilbudet. Dommer B sa også at det på begge sider var prosessrisiko knyttet til utfallet, og han forklarte at et eventuelt utfall i saksøkers disfavør ville kunne få uheldige konsekvenser for A som privat person, blant annet i forhold til saksomkostninger. I denne forbindelse sa undertegnede at det uansett utfall i en dom ville fremkomme informasjon om samarbeidsproblemer etc. noe som neppe var gunstig i forhold til å få seg ny jobb i en liten by. I tillegg informerte jeg om hvilket saksomkostningskrav som ville bli nedlagt.

Jeg er ikke enig i påstanden om at dommer B opptrådte partisk. A ble ikke

tvunget til å ta imot noe tilbud fra saksøktens side”.

Meddommer – J – har vist til at hun kun kjenner seg delvis igjen i hendelsesforløpet klager beskriver. Hun har opplyst at klager på et tidspunkt ga uttrykk for at han følte seg presset, men at han da ble gitt ytterligere tid til å konferere både med sin advokat og sin samboer. J stiller seg uforstående til klagers uttalelse om at dommerpanelet var samkjørt og på samme side i saken. Rent prinsipielt skulle hun gjerne ha sett at saken gikk videre for å få nærmere belyst kontraktsforholdene mellom utleiefirmaet og E.

Meddommer – K – har opplyst at han ikke kjenner seg igjen i beskrivelsen fra klager. Han er av den oppfatning at det ikke ble lagt noen form for press på klager for at han skulle godta forlikstilbudet.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Tilsynsutvalget vil innledningsvis bemerke at utvalget ikke kan vurdere klagers begjæring om at forliket skal kjennes ugyldig og saken gjenopptas. Dette er forhold som kan påberopes i en anke og som utvalget derved ikke kan prøve, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Utvalget kan heller ikke vurdere klagers og innklagedes anførsler om hva som var riktig faktum og juss i rettssaken, jf. innklagedes uttalelse og klagers supplerende e-post av 17. juni 2010. Også dette spørsmålet ligger utenfor utvalgets avgjørelsesmyndighet etter domstoloven § 236 fjerde ledd.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Tilsynsutvalget kan derved vurdere de forhold i klagen som gjelder dommeratferd, herunder klagers anførsler om at dommeren under hovedforhandlingen opptrådte partisk, forutinntatt og utøvde forlikspres.

En dommer skal utføre sin dommergjerning upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt. I kravet til upartiskhet ligger at både parter, prosessfullmektiger og øvrige aktører har krav på respekt, og at dommeren skal være objektiv og nøytral i sin fremtreden, spørsmålsstilling og behandling av aktører og parter.

Tilsynsutvalget vil samtidig bemerke at en dommer har både rett og plikt til å forsøke å få partene til å inngå forlik, dersom han mener at tvisten ligger til rette for det, jf. tvisteloven § 8-2. En dommer skal imidlertid verken utsette partene for press til å innlede forliksforhandlinger eller til å inngå forlik. En forliksinngåelse bør være et resultat av et informert og veloverveid valg, hvor det å inngå avtalen totalt sett blir vurdert som en bedre løsning enn en dom.

En dommer må kunne fremholde fordelene ved forliksløsning, blant annet prosessrisiko, omkostningshensyn og tidsaspekt. Dommeren må imidlertid fremstille disse hensynene på en balansert måte, og ikke i en form som innebærer at en av partene føler seg utsatt for

press. Etter gjeldende rett er det uklart i hvilken utstrekning dommeren i forbindelse med forlikdrøftelse under en hovedforhandling kan tilkjenne sannsynlig utfall av saken. Dommeren kan i alle fall ikke opptre på en slik måte at det er egnet til å svekke partenes tillit til rettens upartiskhet, herunder slik at det medfører inhabilitet, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 114 - 116. Innenfor denne rammen må han likevel kunne komme med råd og synspunkter, men bare i begrenset grad foreslå konkrete løsninger. Dommeren må ha respekt for parter som ønsker en dom, selv om dommeren vurderer det slik at parten kan komme til å tape saken.

Tilsynsutvalget vil bemerke at det har ikke funnet grunnlag for å konstatere at klager ble utsatt for urimelig tidspress under forlikforhandlingene. Forhandlingene pågikk i flere timer og utvalget legger til grunn at klager hadde god nok tid til å avklare om han ønsket å forlike saken eller ikke. Klager hadde en erfaren prosessfullmektig, og utvalget forutsetter at han var i stand til å veilede sin klient, herunder be om utsettelse dersom det ikke var tilrådelig å gi svar med hensyn til forlikstilbudet. Forlikstilbudet var for øvrig kjent for saksøker i god tid forut for rettsforhandlingene, og han burde være forberedt på at dette kunne bli et tema under hovedforhandlingen.

Det sentrale spørsmål i saken er om dommeren kom med utsagn som medførte at A følte seg presset til å inngå forlik.

Tingrettsdommer B har i sin uttalelse langt på vei bekreftet at han ga uttrykk for at klager måtte ta imot forlikstilbudet fra E. Han har også bekreftet at han var av den oppfatning at A hadde en dårlig sak. Dette er en oppfatning dommeren ser ut til å ha inntatt en stund forut for hovedforhandlingen. Utvalget viser til advokat Gs uttalelse der han refererer til en telefonsamtale med tingrettsdommer B den 27. april 2010. Tingrettsdommer B har ikke bestridt advokatens beskrivelse av denne samtalen. Utvalget legger derved til grunn at dommeren ca to uker før hovedforhandlingen uttrykte en negativ holdning til klagerens søksmål og signaliserte at han hadde en dårlig sak. Dette skjedde samtidig med at dommeren opplyste at han ennå ikke hadde satt seg inn i saken. Dommeren var også kritisk til at klageren ikke hadde akseptert et forlikstilbud fra E. Utvalget legger videre til grunn at dommeren i samme samtale anmodet advokat G om utsettelse av saken. Han begrunnet dette med at han hadde planlagt en privat reise på hovedforhandlingens andre dag, som han gjerne ville gjennomføre.

Det foreligger ulike beskrivelser av hvordan forliksspørsmålet ble tatt opp i hovedforhandlingen, og hvordan drøftingene forløp, herunder hva som konkret ble sagt og gjort av dommeren. Advokat G har bekreftet klagers opplysninger om at det ble utøvd direkte press mot A i form at utsagn som at "du må ta i mot forliket." Advokat H og meddommerne har avvist at dette skjedde, mens tingrettsdommer B har uttalt at han anbefalte A å ta imot tilbudet fra E.

Tingrettsdommer B har i sin uttalelse vist til hvilke momenter han la vekt på da han anbefalte A å inngå forlik. Dette er i hovedsak de samme momenter som advokat G har hevdet at dommeren tok opp i hovedforhandlingen. Utvalget legger etter dette til grunn at tingrettsdommer B ga uttrykk for følgende: At klager risikerte å tape saken med saksomkostninger, at loven ikke var i klagers favør, at en eventuell erstatning uansett ville bli redusert, og at klager ikke var tjent med å få en arbeidsrettsdom mot seg.

Ut fra en samlet vurdering av foranstående forhold, fremstår det som tilstrekkelig klart for Tilsynsutvalget at tingrettsdommer B på forhånd hadde gjort seg opp en mening om sakens

utfall, og det anses godtgjort at dette ble signalisert til saksøker i forbindelse med forliksdrøftingene. Etter utvalget vurdering ble spørsmålet om å inngå forlik ikke forelagt klager på en balansert og nøytral måte, noe som resulterte i at klager følte seg presset til å inngå forliket.

Ved vurderingen av saken, legger utvalget også vekt på at partene allerede hadde gjennomført rettsmekling og derved forsøkt å komme til enighet. Som regel ønsker partene da en dom, noe dommeren bør respektere. Tilsynsutvalget legger videre vekt på at verken saksøkte eller vitnene hadde forklart seg da spørsmålet om forlik ble tatt opp. Det er i en slik situasjon grunn til å være ekstra påpasselig med hva som blir signalisert om sakens utfall. At dommeren gir uttrykk for hvordan saken står, kan også bidra til å forrykke balansen mellom partene dersom forhandlinger blir igangsatt, noe som allerede var en problemstilling i denne saken.

Ut fra det som er fremstilt ovenfor, finner Tilsynsutvalgets at tingrettsdommer B ikke utviste den nødvendige nøytralitet og tilbakeholdenhet i forbindelse med forliksforhandlingen. Dette var egnet til å svekke saksøkers tillit til rettens upartiskhet.

Etter en samlet vurdering finner utvalget at tingrettsdommer B ledet forhandlingene i strid med god dommerskikk og at det er grunnlag for å anvende disiplinærtiltak i form av kritikk.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning den gjelder forhold som kan overprøves med rettsmidler.
2. Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.